

VLTAVA

ČISTIČKA

JIŽNÍ BRÁNA

EKO-ATELIÉR

PŮVODNÍ NÁHON NA MLÝN

ZOO

7

6

5

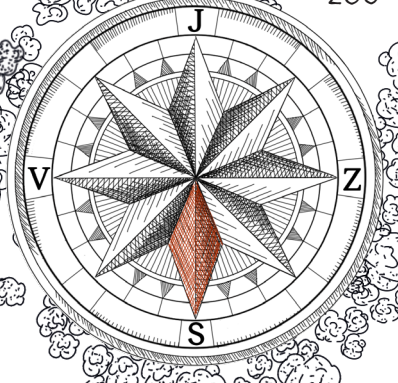
4

3

2

ZÁMEK TŘOJÁ

HLAVNÍ BRÁNA

OD ZÁMKU K ŘECE

edukační listy
pro 1. stupeň

zaměřené na zámek
a zahradu, jejich
historii a umění

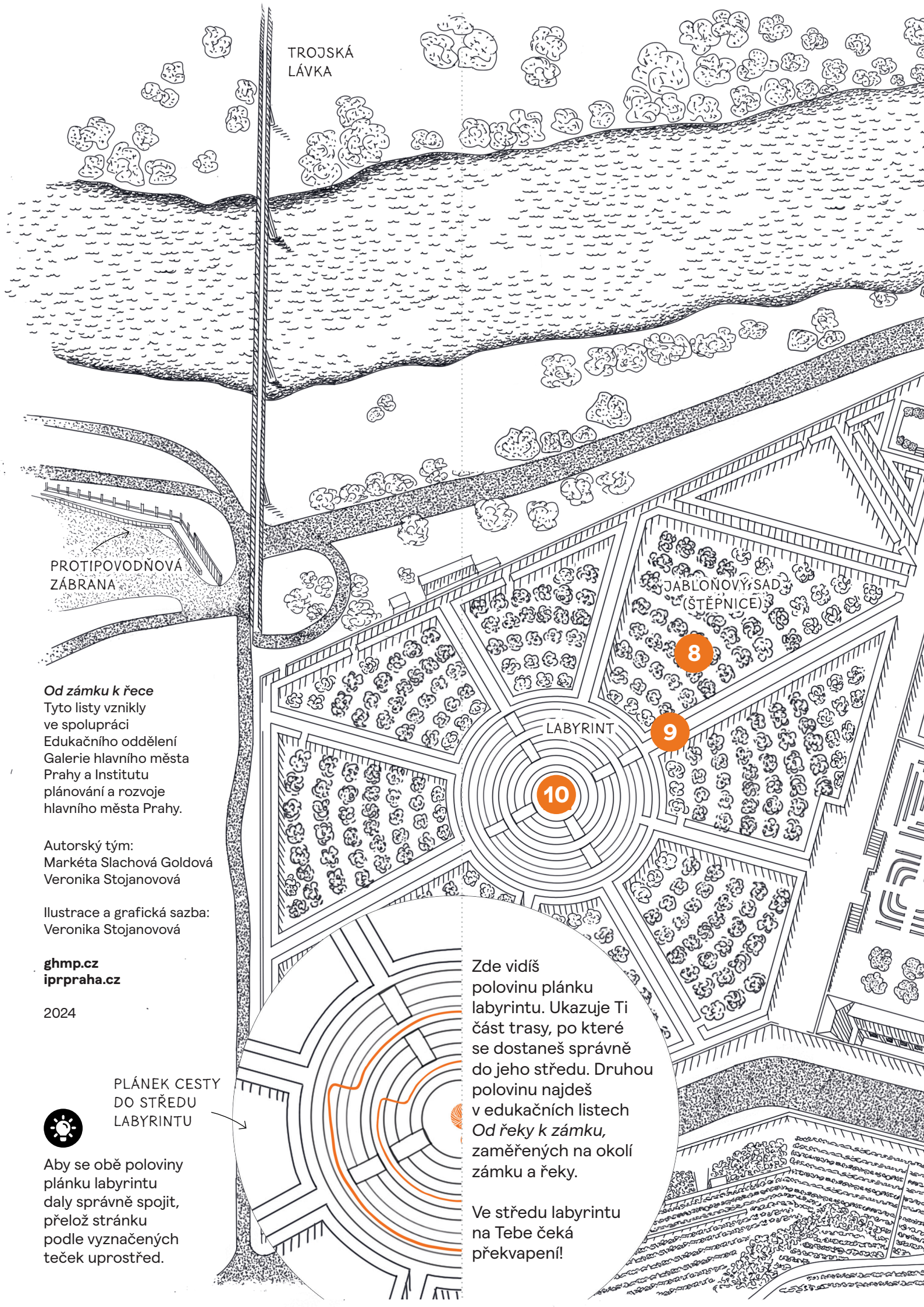
SOUČASNÝ HLAVNÍ
VSTUP DO AREÁLU
ZÁMKU

Vybarvuj, popisuj, dokresluj
mapku podle vlastních postřehů!
VINICE SV. KLÁRY

PRAHA
PRAHA
PRAHA

IPR
PRAHA

G HMP

TROJSKÁ
LÁVKA

PROTIPOVODNOVÁ
ZÁBRANA

Od zámku k řece
Tyto listy vznikly
ve spolupráci
Edukačního oddělení
Galerie hlavního města
Prahy a Institutu
plánování a rozvoje
hlavního města Prahy.

Autorský tým:
Markéta Slachová Goldová
Veronika Stojanová

Ilustrace a grafická sazba:
Veronika Stojanová

ghmp.cz
iprpaha.cz

2024

PLÁNEK CESTY
DO STŘEDU
LABYRINTU

Aby se obě poloviny
plánku labyrinthu
daly správně spojit,
přelož stránku
podle vyznačených
teček uprostřed.

LABYRINT

10

8

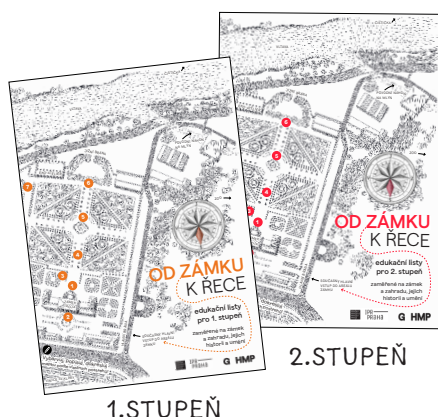
9

Zde vidíš
polovinu plánku
labyrinthu. Ukazuje Ti
část trasy, po které
se dostaneš správně
do jeho středu. Druhou
polovinu najdeš
v edukačních listech
Od řeky k zámku,
zaměřených na okolí
zámku a řeky.

Ve středu labyrinthu
na Tebe čeká
překvapení!

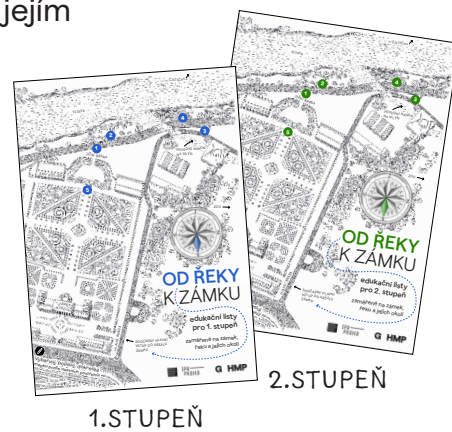
Vítej v zahradách Zámku Troja!

Tyto edukační listy Tě zábavnou formou provedou celou zahradou a jejím blízkým okolím. K dispozici máš dva druhy edukačních listů:

První jsou zaměřeny na zámek a zahradu, jejich historii a umění - *Od zámku k řece*.

Druhé listy jsou zase zaměřeny na místo, kde zámek stojí a jeho blízké okolí, ale také na ekologii a environment - *Od řeky k zámku*.

OD ZÁMKU K ŘECE

Proč a kdy vznikl Zámek Troja?

Tento zámek si nechal postavit šlechtic, který měl zajímavé jméno. Měl totiž hned několik jmen – Václav Vojtěch ze Šternberka. Bylo to před více než tři sta třiceti lety. Chtěl mít zámek co nejkrásnější, a proto si na stavbu najmul slavného architekta. Ten se jmenoval Jan Baptista Mathey a pocházel z Francie. Svoje řemeslo architekta ale vystudoval v Itálii. A šlechtic si přál, aby jeho zámek – vlastně letohrádek, vypadal jako krásná stavba z Itálie.

Víš, co je baroko?

V době, ve které se nechal postavit Zámek Troja, tedy kolem roku 1680-1690 (před více než tři sta lety), bylo v Evropě oblíbené umění ve stylu baroka. Každá doba měla svůj styl – způsob, jak se domy stavěly a jak vypadaly. Prohlédni si zámek zvenku, co myslíš, že je na něm barokní? Prohlédni si fasádu, okna, dveře apod. Staví se ještě dnes domy, letohrádky, které by se zámku podobaly?

Víš, co vlastně dělá architekt? A co je to letohrádek? Pokud ne, slovníček nakonci listů Ti to prozradí. Najdeš v něm i další důležité pojmy.

Šlechtic Václav Vojtěch ze Šternberka měl svůj erb – rodový znak, byla na něm hvězda s osmi cípy. Svůj znak nechal zašifrovat kam to šlo.

Rozhlédni se kolem sebe. Objevíš nějakou osmicípou hvězdu?

Vybarvi erb

1

Bohové z Olympu na schodišti

Prohlédni si velkolepé barokní schodiště, které sloužilo v době vzniku i jako kašna. Nazývá se Tartar, podle mohutné propasti v podsvětí, do které byli svrženi Giganti/Titáni. Sochy padlých Gigantů můžeš vidět na dně kašny. Olympští bohové, kteří je v boji porazili, jsou pak umístěni nad nimi na schodišti. Toto vítězství ve své době mělo připomínat i výhru Habsburků nad tureckou armádou.

Jednotlivé antické bohy si pozorně prohlédni. Najdeš zde i **busty**, které symbolizují 4 denní doby, 4 světadíly a 4 živly. Všude kolem najdeš osmicípé hvězdy, symbol rodu Šternberků.

Na plánu schodiště nejsou vyznačené všechny sochy. Koho nebo co jaká socha ztvárňuje poznáme podle **atributu**.

Doplň chybějící jména bohů podle legendy. Poznáš také živly? Doplň je také do plánu i s jejich atributem.

POSTAVY ŘECKÝCH/ŘÍMSKÝCH BOHŮ

Ve starověkém Řecku a později v Římě lidé věřili, že světu vládnou bohové. Měli lidskou podobu a každý z nich také nějaké nadpřirozené schopnosti:

- Zeus / Jupiter – vládce všech bohů
- Árés / Mars – bůh války
- Poseidón / Neptun – bůh vod a moří
- Hádes / Pluto – bůh podsvětí
- Héraklés / Herkules – bůh síly, píle a vytrvalosti
- Artemis / Diana – bohyně lovu a Měsíce
- Kronos / Saturn – bůh času
- Athéna / Minerva – bohyně moudrosti
- Apollón / Apollón – bůh Slunce
- Hermés / Merkur – bůh pastvin, stád a přírody
- Héfaistos / Vulkán – bůh ohně a kovářství
- Démétér / Ceres – bohyně plodnosti země a rolnictví
- Dionýsos / Bakchus – bůh vína a radosti
- Niké / Victoria – bohyně vítězství

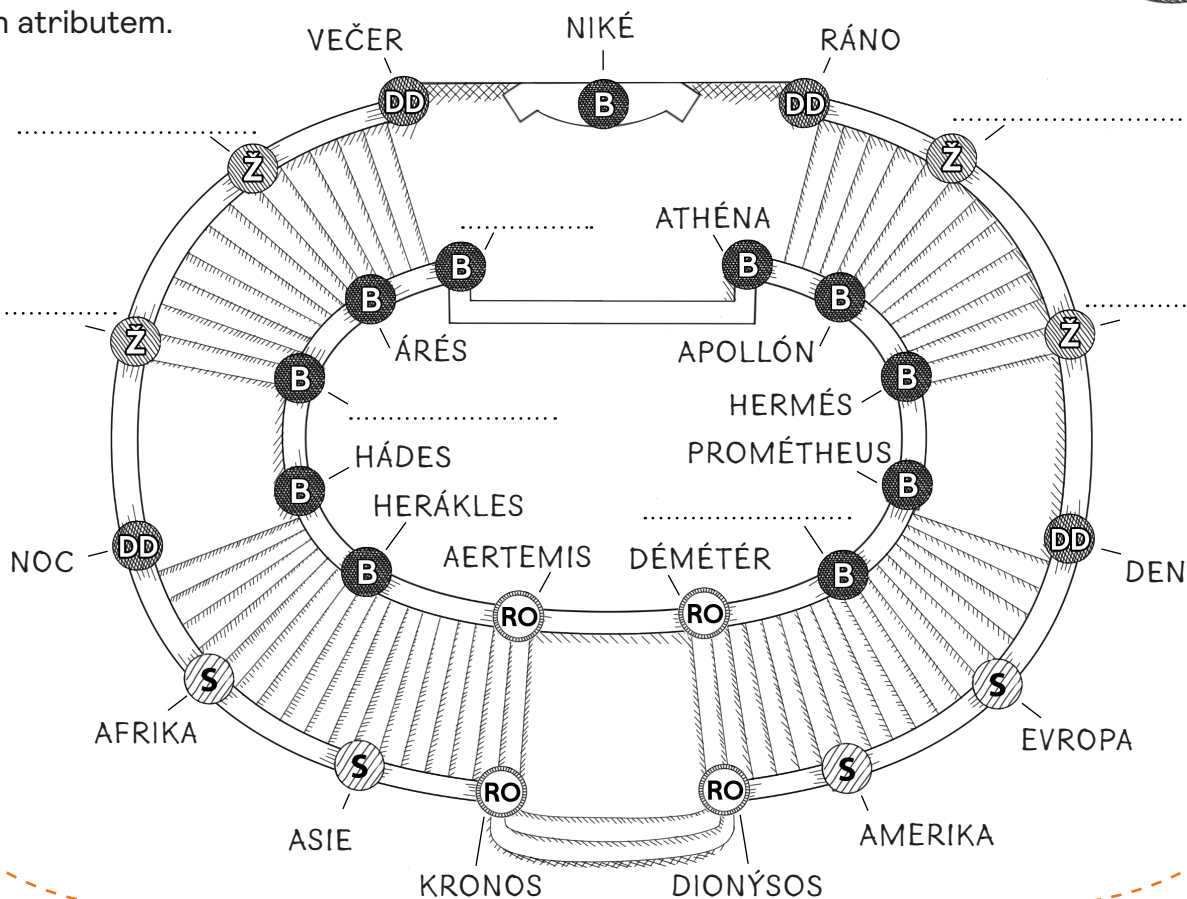
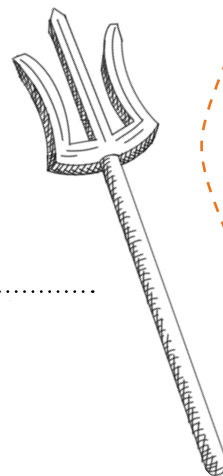

BLESKY
(ZEUS)

KLADIVO
(HÉFAISTOS)

TROJZUBEC
(POSEIDÓN)

B Antičtí bohové **DD** Denní doby **RO** Roční období **S** Světadíly **Ž** Živly

Z horní části schodiště můžeš dobře vidět na hlavní cestu zahrady zámku. Její poloha není dána náhodně. Podívej se do dálky směrem, kterým vede. Co tam vidíš? Doplníš do mapky.

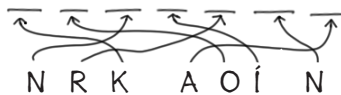

Práce na zámku

Zde jsi poblíž současného hlavního vstupu do zámku, dřív to však bývala část, kde se odehrávalo mnoho práce, která byla se životem na zámku spojená.

Postav se zády k zámku, na levé straně uvidíš podlouhlou budovu. Napadá Tě, k čemu mohla sloužit? Podívej se pořádně nad její dveře. Přeskládej písmenka a dozvíš se, jak se budově říkalo.

Na pravé straně je pak zrcadlově totožná budova, která sloužila jako kočárovna a jako kuchyně. Provoz měli skvěle promyšlený, podzemní chodbou se jídlo nosilo přímo do zámku. Sklep sloužil jako lednice, na uchovávání potravin a vína z jejich vlastní vinice.

Doplníš do mapky, k čemu budovy sloužily. Pokud chceš, můžeš zkusit zakreslit, kudy mohla vést podzemní chodba do zámku a kde mohli mít sklepy.

Rodové erby

Podívej se teď na vstup do zámku. Najdeš dva erby vytesané do kamene portálu? Jsou to rodové znaky majitele Václava Vojtěcha ze Šternberka a jeho manželky Kláry Bernardiny z Matzanu. Dokresli chybějící části znaků.

Okrasná zahrada

Právě stojíš na vyvýšené terase. Už v baroku byla vymyšlená jako ochrana před povodněmi. Je odtud výborný výhled na podobu barokní zahrady francouzského typu. To znamená, že vše je pravidelné a složené z různě složitých geometrických tvarů.

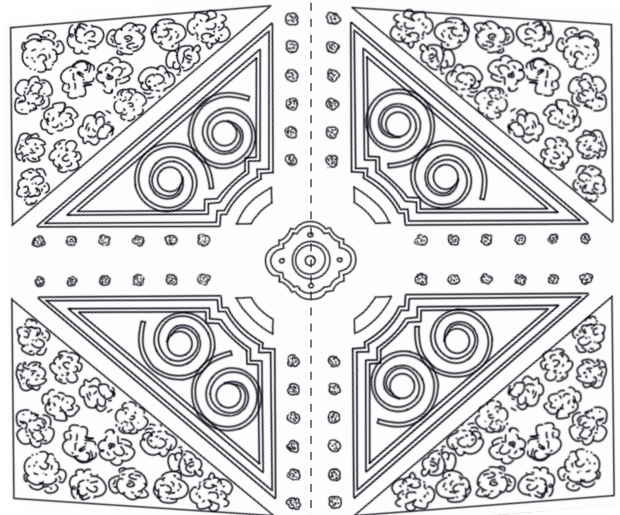
Zaškrtni správnou odpověď:

Kolik vidíš trojúhelníků?

a. 4 b. 7 c. 8

Kolik volut? a. 3 b. 8 c. 5

A je opravdu vše vlevo stejně jako vpravo? Nebo je něco jinak? Pokud jsi objevil/a něco, co není v mapce, zakresli to.

OSOVÁ SOUMĚRNOST

Hlavní cesta dělí zahradu na levou a pravou půlku. Co je vlevo, je pak i vpravo, ale jako by se to odráželo v zrcadle.

Vázy

Zídky kolem jsou osazeny dekorativními vázami z keramické hlíny (terakoty). Prozkoumej je, každá z nich je unikátní a jedinečná. Objevují se na nich barokní motivy: rostliny, mušle, voluty, akanty, osmicípé hvězdy. Všimni si i kašen, mají také krásnou sochařskou výzdobu.

Hledej a napiš, co na kašnách najdeš:

.....

.....

4

Všemi smysly

Zamysli se, co vše působí v zahradě na tvoje smysly. Nejprve se rozhlédni, potom zavři oči a zaposlouchej se do zvuků kolem, vdechni vůně...

Přiřaď k obrázkům smyslů, co díky nim můžeš v zahradě vnímat. Některá slova můžeš přiřadit i k více smyslům. Napiš i další možnosti, které Tě napadnou.

květiny – fontána – sochy v zahradě – hmyz – jablko ze sadu

.....
.....
.....

.....
.....
.....

.....
.....
.....

.....
.....
.....

JABLKO ZE SADU

.....
.....

5

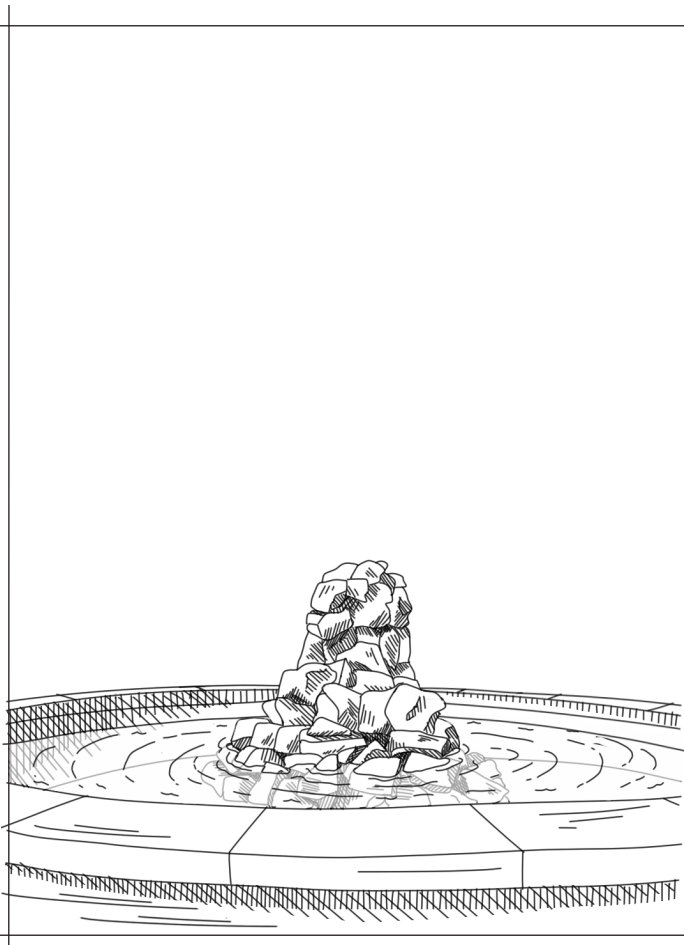

Neptunova kašna

Zámek a zahrady nebyly vždy udržované jako dnes. Byla doba, kdy toto místo bylo zpustlé a poničené. Některé prvky se tak do dnešní doby nedochovaly. To se stalo i s Neptunovou kašnou. Proto ji tu dnes vidíš bez Neptuna, který kdysi byl v jejím středu.

Prohlédni si bytosti, které tu zůstaly. Nakresli, jak by podle tebe mohl Neptun (vládce moří a vod) vypadat. Nezapomeň použít jeho atribut, který si už v listech mohl vidět.

Tato kašna je vodní prvek v zahradě, jedná se vlastně o zkrocenou vodu v zahradě. Kde bys nedaleko našel divočejší vodu?

Studánky

Opodál kašny jsou studánky od Václava Ciglera – současné umělecké dílo. Vyznač vlnovkami nebo vybarvi do plánku zahrady všechny vodní prvky, které si doposud viděl. Nezapomeň na ty, které jsi už viděl/a v horní části areálu.

6

Jižní brána

Zde bývala dříve hlavní brána, hlavní vjezd do zámku. Všimni si, že jsme poblíž řeky Vltavy. Přes ni připlouvali hosté na lodkách směrem od Stromovky, která bývala místem šlechtických lovů a honů. Kolem zámku v době baroka byla divoká příroda, pole a pastviny. Narozdíl od současnosti, kdy tu najdeme Zoologickou a Botanickou zahradu a obytnou zástavbu.

Z místa, kde stojíš, tak vidíš dvě zrcadlově podobné budovy po stranách. První z nich je oranžerie – místo, kam se v zimě před mrazem schovávaly exotické rostliny (např. citrusy). Druhý dům sloužil pro trvalé ubytování zahradníka.

Napiš do mapky, co je v budovách dnes.

7

Barokní slavnosti

V baroku se šlechtici rádi bavili. V zahradách se tak konaly různé slavnosti, koncerty nebo divadelní představení. A teď zde právě vidíš prostor podia, kde se to mohlo odehrávat. Pusť si pomocí QR kódu nahrávku barokní hudby a zkus si představit atmosféru takové barokní slavnosti. Můžeš si i zatančit.

8

Jabloňový sad

V době baroka měli rádi symboliku a šifry. Podívej se na plánec štěpnice (Jabloňového sadu). Do jeho půdorysu je zašifrovaný tvar osmicípé hvězdy.

Vidíš, co hvězdu tvoří?

a. stromy **b.** cesty **c.** labyrint

Osmička se opakuje v zahradě několikrát, jak už jsi viděl/a dříve. I teď stojíš v jedné z osmi částí sadu. Dohromady je ve všech osmi cípech 365 jabloní, jako je dní v roce – další symbolika!

V zahradě žije mnoho druhů zvířat, hmyzu a rostlin. Dej si zde pozor na včely, mají zde své úly. Zaposlouchej se do zvuků zahrady a napiš, nebo nakresli, co slyšíš.

.....

.....

9

Labyrint

V zahradě Zámku Troja najdeš obrovský labyrint. Odkazuje ke známé pověsti z řecké Kréty a příběhu hrdiny Thésea.

PŘÍBĚH THÉSEA A MINOTAURA

THÉSEUS SE DOBROVOLNĚ VYDAL DO LABYRINTU, ABY ZABIL VRAŽEDNÉHO MINOTAURA – BESTII S LIDSKÝM TĚLEM A BÝČÍ HLAVOU. VĚDĚL ALE, ŽE NENÍ JEDNODUCHÉ SE Z NĚJ DOSTAT VEN. A TAK HNED PŘI VSTUPU DO LABYRINTU ZAČAL THÉSEUS ODMOTÁVAT KLUBKO, KTERÉ DOSTAL OD ARIADNY. POTÉ, CO NAŠEL MINOTAURA A PO TĚŽKÉM BOJI NAD NÍM ZVÍTĚZIL, MOHL SE PODLE ODMOTANÉ PŘÍZE ZASE VRÁTIT SNADNO ZPĚT.

V období baroka byla antická mytologie velmi oblíbená. Projít labyrintem správně však není jen tak. Najdeš v něm bazénky, které bývaly dříve napuštěné vodou a nešlo jimi projít. Představ si, že je v nich horká láva a Ty musíš do středu labyrintu dojít tou správnou a bezpečnou cestou. Když spojíš dvě poloviny plánek na konci obou edukačních listů, objevíš cestu do středu labyrintu. Ale můžeš se o to pokusit i bez této nápovědy.

Cíl!

Jestli se Ti podařilo dojít až do středu labyrintu, tak jsi v cíli naší procházky! Posledním tvým úkolem je najít QR kód, který se nachází někde poblíže stromu (lísky) uprostřed labyrintu. Ten Ti ukáže něco, co z našeho lidského pohledu jen tak vidět nedokážeme...

Slovníček

● **Akanty** jsou rostlinné ornamenty (ozdoby). Vycházejí z podoby listů nebo celé rostliny, která se latinsky řekne Acanthus. V češtině má vtipný název – Paznehtník.

● **Atribut** je poznávací znamení, podle kterého dokážeme zjistit, o jakého antického boha anebo křesťanského světce se jedná. Může to být předmět (např. kniha, trojzubec) nebo zvíře (např. lev, drak) nebo lidská postava (např. žebrák).

● **Architekt** je člověk tvořící architekturu, tedy plán stavby budovy nebo více budov, a také dohlíží na realizaci.

● **Busta** je socha, která zobrazuje pouze hrudník, ramena a hlavu člověka.

● **Fasáda** domu tvoří „kabát“ stavby. Je to tedy podoba budovy zvenku. Jsou do ní zasazena okna, vchody a jsou na ní umístěny i další prvky.

● **Letohrádek** je samostatně stojící obytný dům, postavený v zahradě, parku či v přírodě. Je určen zejména pro letní ubytování. V minulosti sloužil jako letní sídlo šlechty, které stálo blízko lesů, aby poskytlo svým obyvatelům co nejvíce klidu, ale i možnost pořádání honů a lovů.

● **Kavalířská cesta** byl v minulosti typ cestování, kterého se účastnili mladí synové šlechtických rodů v Evropě. Cesta byla součástí a vyvrcholení jejich vzdělávání. Cesty trvaly několik let a během nich mladí šlechtici studovali na zahraničních univerzitách, učili se cizí jazyky a poznávali další důležité šlechtice z jiných zemí.

● **Erb a rodový znak** je barevné grafické znamení, které označuje konkrétní osobu, lépe řečeno rod. A to zejména znakem umístěným na štítě erbu. Vlastností erbu je jeho dědičnost a stálost.

● **Voluta** je ozdobný motiv, který má tvar podobný ulitě šneka. Často se používal ve výzdobě architektury a soch.

AKANT

VOLUTA